

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

פרשת נח

בנתיבות אמונים מעמקה של הפרשה בענייני אמן ותפלה

עשה למען שמך

ואמר המלאך רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שפדי לזכות למלוי בקשותינו אין די באמרה גרדא, אלא עלינו לחוש בעמק הלב כאב על חסרון גלוי כבוד שמים, יחד עם שאיפה והשתוקקות לראות בגלוי כבוד ה' וכבוד התורה, עד שלא נבקש שיתמלאו צרכינו למען עצמנו, אלא למען כבודו יתברך וקדושו שמו.

וכפי שכתב רבנו חיים מוולאז'ין (נפח"ח ב יא) שתכלית הפונה בתפלה צריכה להיות רק על צרך גבה, כי במקום שיש חלול שמו יתברך כשכבנו נמצאים בצרה והגויים עומדים ותמהים: "עם ה' אלה! לו, כ, מתיבים הכל לבקש ולשפף טיח לפניו יתברך על חלול שמו, ורק למען שמו יעשה ה' (שפתי חיים - רנת חיים באור שמו"ע).

עקר וטפל

הגאון רבי חיים שאול קויפמאן, ראש ישיבת גייטסהד הסביר זאת על פי מעשה שהיה עם אהד מגדולי האדמו"רים: פעם בא לפני האדמו"ר סוחר שרכש באחד מבתי המסחר פמות גדולה דחה הרבי את הסוחר ואמר לו: "אינני סוחר ואין לי הבנה בעניינים אלו". אלא שמייד אחריו נכנס אל הרבי יהודי אחר, וכשצא אותו היהודי ספר לתמו לסוחר, שעדן המתין בבית הרב, כי יעץ לו הרבי והנחה אותו בענייני המסחר.

מובן שמייד שב הסוחר אל הרבי ותמה: "וכי משוא פנים יש כאן?" אך הרבי הסביר לו במתינות: "אמטל לך משל למה הדבר דומה, לסוחר שרכש באחד מבתי המסחר פמות גדולה של סחורה בסיכום לא מבטל. לאחר הקנה נזכר שאופני עגלתו חורקים, שב לחנות ובקש בקבוקון שמן לעגלתו. נענה לו בעל החנות בחפץ לב ואף לא אנה לקבל ממנו תשלום על בקבוק השמן.

לבעל-עגלה אחר שעמד מן הצד קסס הרעיון, גם הוא נגש לבעל החנות ובקש בקבוקון שמן בתנאים כמותו הסוחר... אולם אז הסביר לו המוכר: 'הסוחר שהיה כאן לפניך רכש ממני פמות גדולה של סחורה ושלים תמורתה הון רב, לפיכך שמחתי להיטיב עמו ולהעניק לו בקבוקון שמן משולי כדי שייכל להוביל את הסחורה שרכש ממני בבטחה. אולם אתה שלא רכשת ממני דבר, מנין לך החצפה לבא ולבקש שמן לגלגלי עגלתך?'

"גם אתה", הסביר הרבי לסוחר, "כאשר באת רק כדי לדון עמי בענייני מסחרך דחיתך, כיון שבאמת אין עסקי בעניינים אלו. אך הסוחר השני הקדים והתעני עמי ארכות בענייני עבודת ה' ובכך הוכיח שזהו עקר חיי ומטרותם. משפך, כשבקש לבסוף עצה בענייני מסחרו נענית לו, כיון שהבנתי שלדידו הפרנסה אינה אלא כלי לעבד בו את ה'".

באותו ענין, אמר רבי חיים שאול, אפשר לבאר את שמוכריו אנו בסיום התפלה: "עשה למען שמך...", כי כאשר עקר בקשתנו מהקדוש ברוך הוא על קדשת שמו, על הצלחה בעבודת ה' ועל רצוננו להתקרב אליו, אזי גם אם מבקשים שיתלוו לך בריאות ופרנסה, כיון שהמטרה העקרונית שעליה בקשתנו היא עבודת ה', יספק לנו הקדוש ברוך הוא את כל צרכינו.

לפיכך הביא הטור שהרגיל לומר בסוף תפלתו: "עשה למען שמך..." זוכה ומקבל פני שכינה. שכן בכך הוכיח שכל בקשותיו על צרכי העולם הזה הן רק כדי שיתקדש שמו יתברך בעולם ושייכל לקיים התורה והמצוות כראוי, ובכך נעשו כל ענייני העולם הזה שלו לעניינים רוחניים - עבדה שיש בה כדי לסייע רבות לקבלת התפלה (קבוץ יחול התורה סב עמ"ט).

תפלת שמונה עשרה הנאמרת על ידנו שלוש פעמים בכל יום מסתיימת בבקשה מיוחדת: "עשה למען שמך, עשה למען תורתך, עשה למען קדשתך". מקורה של בקשה זו נמצא בדברי ההגדה 'שהובאו בטור (או"ח קכב): "אמר שמואל: כל האידי לומר ארבעה דברים הללו זוכה ומקבל פני שכינה; עשה למען שמך, עשה למען ימנה, עשה למען תורתך, עשה למען קדשתך".

בעמקם של דברים באר הב"ח (שם): "ומצאתי כתוב שמה שאמר זוכה ומקבל פני שכינה זהו לפי שבאותו ארבעה דברים מיחד רגלי המורכבה: למען שמך - היא עטרת, ימנה - חסד, תורתך - תפארת, קדשתך - גבורה".

גסח שונה הובא ב'ספר המנהיג' (הל תפלה) בשם הקדמונים: "כל האומר אחר תפלתו אלו ג' דברים: עשה למען שמך, עשה למען ימנה, עשה למען משיח צדקך אין תפלתו חוזרת ריקם".

אף לקראת סיומו של בקשות 'אבינו מלכנו' המיוחדות כנגד ברכות שמונה עשרה (סידור עבודת ישראל) אנו מבקשים: "אבינו מלכנו עשה למען שמך הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו".

את קשתי נתתי - בענין

בבואנו להבין את עמקה של בקשה זו נפתח בדברי מן ה'חכם סופר' (תורת משה) על הפסוק בפרשתנו (ט י): "את קשתי נתתי בענין והיתה לאות ברית ביני וביני הארץ". "קשתי - ראשי תבות קדשתי, שמי, תורתך, ימיני, רמז לבקשה: עשה למען שמך, עשה למען ימנה, עשה למען תורתך, עשה למען קדשתך".

את דבריו הנשגבים באר תלמידו רבי חזקיה פייבל פלוט רבה של שוראן (לוקיט חבר פו חיים ח"ג בהקדמה) על פי דברי חז"ל (ברכות לב ב דראה מהרש"א) "מיזם שחבר בית המקדש נגעלו שערי תפלה... משום שנאמר (איכה ג מד): 'סכותה בענין לך מעבור תפלה'. לפי זה נובל להבין, כי בפסוק: "את קשתי נתתי בענין" נתן בדין הקדוש ברוך הוא את סגלת 'קשתי' - הינו את אותם ארבעה דברים שהביא הטור שאמרתם היא סגלה לקבל פני שכינה, וכך נזכה שתתקבל תפלתנו אי בזמן הגלות.

יש בנותן טעם להביא את שפסקר על הרבי בעל האמרי אמת' מגור כי נהג לקוד ארבע פעמים לכבוד השכינה בעת אמירת ארבע בקשות אלו (גדיל תורה).

כל בקשותינו הן 'למען שמך'

נראה שלא לחנם תקנו את אמירת בקשות אלו וזקא בסיום התפלה, שכן האומר אותן בסיום תפלתו מגלה בכך שאת כל מה שבקש במהלך התפלה לא בקש בכת מעשיו, ובאמת סבור הוא שמצד מעשיו לא מגיע לו כלום, אלא כל בקשתו היא מכת חסדי ה' ולמען שמו, תורתו וקדשתו. שאם אכן זוהי תחושתו והכרתו, ראוי שתתקבל תפלתו ויזכה לקבל פני שכינה.

כיון שבקשות אלו כה חשובות והן מפתח גדול לקבלת התפלות, מובן מפני מה תקנו אותן חז"ל כחלק המסיים את עקר התפלה, היא תפלת העמידה. ללמדך שזו צריכה להיות מטרות האדם בתפלתו - לא לבקש מצד הדיון, אלא כמתנת חנם (ב"מ ד"ד) שמת בו מאמר מד אות טל-ל).

בברכה שלמה ונאמר אמן

כתב הרבי בעל 'דברי ישראל ממודו"ץ' בפרשתנו: במלים "לאמר צא מן" (ח טו-טז) רמזה התורה לתקנה שהובאה בזהר הקדוש (תיקוני"ז ט) שיש לומר בכל יום 'צ' אמונים. כפיכך הורתה לנו כאן התורה: 'לאמר צ' אמן'.

ההקפדה על עניית אמן משפיעה על האדם שפע טובה וברכה פמבאר בזהר הקדוש (וילך רפה א) ובעוד מאמרי חז"ל, וכפי שנגמז בסיום ברכת המזון: 'כן יברך אותנו... בברכה שלמה ונאמר אמן: הרוצה להתברך בברכה שלמה' יקפיד על 'ונאמר אמן'.

הבה נשתדל להקפיד לענות בכל יום תשעים אמונים כתקנת חז"ל, ויהי רצון שבזכות מצוה זו נזכה להתברך - בברכה שלמה ונאמר אמן.

